કૂંજલ જી કુણકાર

‘ જેસીં સુરજ ચંદ, મૅરામણ મોતી પચેં ’
‘હયાત તૉજો હંધ, કચ્છ ! પ્રથમીજે પાટતે !’

તંત્રી : માધવ જોષી ‘‘અશ્ક’’

સોંણેં મેં

રાત ભન્યો અવસર મૂંલા, મનઠાર સોંણેં મેં,
ધિલ ભરેનેં મૂં ડિઠા, ધિલધાર સોંણેં મેં

લગ઼ો અૅડ઼ોતે ભુત મથે, હુઇ કેસર ગરઇ,
ખણીં અચે ઉજ઼ારો જીં, ભગ઼મીં સાંજ ઢરઇ
જિ઼ભ ભનઇ ભેજાર ચખેલા, મધલાર સોંણેં મેં,
રાત ભન્યો અવસર મૂંલા, મનઠાર સોંણેં મેં.

તીર ભનીંનેં ખુચી રેં, ઉ અણીયારી અખીયૂં,
કુલ ગુલાભી ચપેં હેઠ, ત્રૅ ભેરીયૂં ત્રિખીયૂં,
કંકણ જો સાર્યો સનૂં, રણકાર સોંણેં મેં,
રાત ભન્યો અવસર મૂંલા, મનઠાર સોંણેં મેં.

ચેલ જે ઠેલે કંધોરો, થ્યોતે ડોલં-ડોલ,
કનેં મથે સોભારા, બૂટીયા ગોલં-ગોલ,
નથડ઼ી જે હીરે જો ડિઠો, જબકાર સોંણેં મેં,
રાત ભન્યો અવસર મૂંલા, મનઠાર સોંણેં મેં.

કટાભ આભલેં ભરૅલો, કસેં વારો કમખો,
ઓઢણી જી કીનાર મથે, રંડ઼ રંડ઼જો કુમકો,
ચાલજે તાલ મેં જાંજર કેં, ઝણકાર સોંણેં મેં,
રાત ભન્યો અવસર મૂંલા, મનઠાર સોંણેં મેં.

- હરેશ ધરજી ‘કસભી’

વર્ૅ : ૧૨ : અંકઃ ૩ઃ સપ્ટેમ્બર ૨૦૦૫
ભદ્રો ૨૦૬૨   રૂપિયા ૧૦-૦૦ ડૉ

કૂંજલજી કુણકાર

તંત્રી : માધવ જોષી 'અશ્ક'   વરેં : ૧૨ :   અંક : ૩ : સપ્ટેમ્બર ૨૦૦૫

મુખપૃષ્ઠ તસ્વીર સૌજન્ય : જે. કે. તિવારી

સંગર

૧. કચ્છી બારાખડી........................૦૨
૨. ડૉ. કાન્તી ગૉર..........................૦૩
૩. મૂંજી પોથી ૧૩

ખાસ સૂચના : કોય પણ કૃતિ બે કેં પણ સામયિક-અખબારમેં પ્રગટ થિઈ હૂવે ક પ્રગટ કરે લાય હલાયાં 'વાં, ત ઉ કૃતિ અસાંકે મં હલાઈજા. અપ્રગટ કૃતિ જ હલાયણીં, કૃતિજે અભિપ્રાયજી જવાબધારી કર્તાજી આય.

ખાસ સૂચના : કૃતિ ગમે તેતરી નિન્ઢી હૂવે તૉય પણ પોસ્ટ કાર્ડ, ઈન્લેન્ડ લેટર ક પોચ કેં કાગ઼રજે ટુકર મથે મં લિખજા, પણ ફૂલ્સકેપ કાગ઼ર મથે, વડેં નેં સાફ અખરેં કાગ઼રજે હિકડે઼ જ પાસે, હાંસિયો છડેનેં લિખી હલાયજી વિનંતી આય. કૃતિ બાબત જભાપ ક અસ્વીકૃત કૃતિ પાછી ખપંધી હૂવે ત, ટિકીસવારો-પૂરે સરનામેવારો કવર કૃતિ ભેરો હલાયણું જરૂરી આય.

સૂચના : વરેંમેં બારોં અંક-હર મેંણેં પ્રગટ થિયેંતા.

આજીવન લવાજમ : મોભી સંરક્ષક : રૂા. ૫,૦૦૦/-, સંરક્ષક : રૂા. ૨૫૦૦/-.
સાથી : રૂા. ૧,૦૦૦/-, શુભેચ્છક : રૂા. ૬૦૦/- વાર્ષિક લવાજમ : રૂા. ૧૦૦/-

જાહેરખબર : રૂા. ૫૦૦/- વટાં કરેનેં રૂા. ૨૦૦૦/-નેં તેંનું વધુ (સ્થાન પ્રમાણે)

હરેક પ્રકારજા લવાજમ ક જાહેર ખબરજી રકમ મની ઑર્ડર ક બેન્ક ડ્રાફ્ટસેં માધવ જોષીજે નાલે હલાયજી વિનંતી આય.

લવાજમ નેં જાહેર ખબરજા ભાવ 'મા બોલી'જી સેવાજે યજ્ઞમેં આહૂતિ ડેજા 'ભાવ' અંઈ!

: કાગ઼ર વૅવાર, મની ઑર્ડર, બેંક ડ્રાફ્ટ હલાયજો સરનામું :
માધવ જોષી 'અશ્ક' જે નાલે હલાઈજા

તંત્રી/વ્યવસ્થાપક 'કુંજલજી કુણકાર', મઢ઼-કચ્છ. ૩૭૦ ૬૨૫
તંત્રી, મુદ્રક, પ્રકાશક, માલિક : માધવ જોષી 'અશ્ક'
મુદ્રણ-પ્રકાશન સ્થાન : શ્રીજી ઓફસેટ-ભુજ઼
કોમ્પ્યુટર ટાઈપ સેટીંગ : જી. આર. કોમ્પ્યુટર સર્વિસ-ભુજ઼

visit us at www.asanjokutch.com

देवनागरी - गुजराती लिपि में कच्छी वर्णमाला

ક	ખ	ગ	ગ઼	ઘ	ઙ	ચ	છ	જ	જ઼
(ઝ)	ઞ	ટ	ઠ	ડ	ઢ	ણ	ત	થ	(દ)
ધ	ન	પ	ફ	બ	ભ	મ	ય	ર	લ
વ	સ	(શ)	(ષ)	હ	ડ઼	(ળ)	ક્ષ	જ્ઞ	

क	ख	ग	ग़	घ	ङ	च	छ	ज	ज़
(झ)	ञ	ट	ठ	ड	ढ	ण	त	थ	(द)
ध	न	प	फ	ब	भ	म	य	र	ल
व	स	(श)	(ष)	ह	ड़	(ळ)	क्ष	ज्ञ	

અ	આ	ઇ	ઈ	(અિ)	(અી)	ઉ	ઊ	(અુ)	(અૂ)
એ	ઍ	ઐ	ઓ	ઑ	ઔ	અં	અઃ		

अ	आ	इ	ई	(अि)	(अी)	उ	ऊ	(अु)	(अू)
ए	अे	अॅ	ऐ	अै	ओ	ऑ	औ	अं	अः

कच्छी में झ, द, श, ष नें ळ हिनीं व्यंजनेंजो (अखरेंजो) अुपयोग करेमें नथो अचे.

जीयं त : कच्छीमें 'झ झबलेजो झ' नं प 'ज जबलेजो ज' लिखाजे नें बोलाजे तो. 'द–दडे जो द' नं, प 'ड–डड़े जो ड' लिखाजे नें बोलाजे तो.

कच्छी बोलीमें फक्त सिग़ड़ी जे 'स' जो ज अुपयोग थीये तो. 'श–शकोरेजो श' क 'ष–धनुषजो ष'जो अुपयोग़ नथो थीये. प अिते 'श' नें 'ष' जे ठेकाणें 'स' जो ज अुपयोग़ थीये तो.

कच्छीमें 'ळ–नळ जो ळ' नं–प 'ड़ नड़ जो ड़' लिखाजे–बोलाजे तो क पोय 'नल' लिखाजे–बोलाजेतो.

कच्छीमें 'ङ' नें 'ञ' जो अञा ताइं प छूटसें अुपयोग़ थीये तो. जींय त – मुङ नें अुञ. ङाङणीं नें ञज.

असीं ह्रस्व 'इ' (ि) नें ह्रस्व 'उ' (ु)जो अुपयोग फकत 'इ' नें 'उ'जे लघु वीवृत्त अुचार पूरतो ज करींयों ता. भाकीं ह्रस्व 'इ' नें ह्रस्व 'उ' (ु)जे भधले दीर्घ 'ई' नें दीर्घ 'ऊ'जो ज अुपयोग करीयोंता.

કૂંજલજી કુણકાર (૨) સપ્ટેમ્બર - ૨૦૦૫

ડૉ. કાન્તી ગૉર

નઈં ધુનીયાં

નાટક

દશ્ય-૧

(હિકડ઼ી નિન્ઢડ઼ી હૉટલજો સીન આય. આનંદ અચીનેં વૅતો)

સંતોસ	:	બોલૉ કુરો ડીંયાં ? કૉફી નેં સેન્ડવીચ ?
આનંદ	:	તૉકે તાં આઊં છૅલેં બીં ડીંએંસેં જુકો ઑર્ડર ડીંયાં તો ઊ ભરાભર જ આય !
સંતોસ	:	હા સાયેભ, રોજ ટૅમૉટૅમ અચીંધલ ગિરાકેંજો અસાંકે પૂરેપૂરો ખ્યાલ 'વે તો.
આનંદ	:	ગ઼ાલ તાં તૉજી સચી આય ! માડૂ અિનજી આધતેંસેં ઓરખાજે તો. પણ અજ઼ તૉકે નીરાંત લગ઼ે તી ! તૉજી રૅસ્ટોરન્ટમેં બૉરી ગડ઼ધી પ નતી લગ઼ે.
સંતોસ	:	તડેં તાં આં વટ અુભો રઇને તડ઼ાકા મારીઆંતો !
આનંદ	:	તૉજો સેઠ તૉકે કીં ચેં નતો ?
સંતોસ	:	અઇં કડેં સેઠકે હિતે ડિઠાં અયાં ?
આનંદ	:	ગ઼ાલ તાં મુધેજી આય ! તૂં જ ઑર્ડર ગ઼િનેં તો. તૂં જ વેઇટરજો કમ કરીયેંતો નેં તૂંજ પઇસા ગ઼િનેં તો. અિનજો અરથ ઇ જે...
સંતોસ	:	હા, આઊં જ નૉકર નેં માલીક પણ આઊં !
આનંદ	:	પણ તૂં વેઇટરજો કમ કુલા કરીયેંતો ? બ ખન ટાબરીયા રખી ગ઼િન, તૉકે પ થોડ઼ી નિવરાંત રોંધી.
સંતોસ	:	મૂંજો નાલો સંતોસ આય ! સંતોસ મીશ્રા ! ગિરાકેંજો સંતોસ ઇ મૂંજો મૂદ્રાલેખ આય!
આનંદ	:	પણ તેંમેં તૉકે વેઇટર ભનેજી કીં જરૂર નાંયં !
સંતોસ	:	જરૂર આય ! આઊં મૂંજેં ગિરાકેંસેં વૅવાર કરીયાં નેં મૂંજો નૉકર ઑર્ડર ગ઼િને તેંમેં ફેર પૅ !
આનંદ	:	સે કીં ? કુરો ફેર પૅ !
સંતોસ	:	ગિરાક પ માડૂ અઇં ! ખાલી ખાસી ખાસી ચીજ઼ ખારાયસેં જ ઇ રાજી નતા થીએં. પાં અિનીંસૅ જુકો મૉભતીલો વૅવાર કરીયોં ઍડ઼ો નૉકર થોડ઼ો જ કરીયેં ? હી કીં વડી રૅસ્ટોરન્ટ નાંયં નેં વરી હી છેવાડ઼ેજો વિસ્તાર આય. જુકો ગિરાક હિકીયાર અચે ઊ બિઅીયાર પ અચે ત જ ધંધો હલે તીં આય.
આનંદ	:	ગ઼ાલ ભરોભર આય, માડૂ માતર ભાવ નેં હુમ્ભજો ભુખ્યો 'વે તો.
સંતોસ	:	માડૂ હૉટલ ક રૅસ્ટોરન્ટમેં કડેં વિઞે ? ઘરમેં જિનકે મજા અચે ઍડ઼ો ચટાકેવારો ભનંધો ન'વે તડેં માડૂ બાર નાસ્તો કેલા ક જિમેલા વિઞે !
આનંદ	:	કાં ત ઘરમેં કોય ભનાયવારો ન'વે ત બાર ખાધેલા વિઞે.
સંતોસ	:	નેં કાં ખાસ્યૂં ચીજૂં ભનાઇંધે ન અચીંધ્યૂ 'વેં તડેં પણ બાર હૉટલમેં વિઞે !
આનંદ	:	નેં કૅરક ઘરજા સંજોગ઼ ભધલાજેં, ઘરમેં ખાધેજો મન ન થીએ તડેં બાર ખાધેલા વિઞે!

સંતોસ : વડ઼ીલ, અાંકે ઓછો ન અચે, ખોટો ન લગ઼ે ત હિકડ઼ી ગ઼ાલ પુછેજો મન થીએતો !

આનંદ : ખોટો લગ઼ાયજી મૂંજી ઉમર નાંયં નેં ઓછો અચેજો કારણ નાંયં. તૂં પુછ, જુકો પુછણૂં આય સે પુછ.

સંતોસ : વડ઼ીલ, અઇં મૂંજા માનવારા ગિરાક અયૉ ! ડિસે વાસે ખાસે ઘરજા લગૉતા ! રોજ હૉટલમેં નાસ્તો કેલા અચૉતા સે અસાંલા તાં ખાસી ગ઼ાલ આય ! પણ થોડ઼ી નિવાઇ લગ઼ેતી ! કુરો અઇં હેકલા રૉતા ?

આનંદ : નાં ભા, મૂંજે છોકરે નેં છોકરેજી વઊ ભેરો રાંતો. તૉસેં મન ભિરી વ્યો આય અિતરે ચાંતો. કન ચુસા કરીનેં સુણજ. અજ઼ અુગ઼ૅજી જ ગ઼ાલ આય.

દશ્ય-૨ : આનંદજો ઘર

સૂશીલા : સુણૉ તા, આંજી ચાય ચડ઼ાઇ આય. તઇયાર થિઇનેં જપાટે નીચેં અચૉ. પોય ચોંધા જે ચાય ઠરી વિઇ આય !

સુધીર : હૅવરઇ અચાં તો ડાર્લીંગ ! જિરા મૂંજા મોજા ગ઼ોતી રખજ!

આનંદ : વઊ બેટા ! ભેરાભેરી મૂંકે કૉફી પીરાઇ ડ્યૉ. અૅડ઼ી આધત પિઇ વિઇ આય જે કૉફી પીધેલા ન મિલે તેસીં શરીર ઠૅપમેં નતો અચે !

સુશીલા : સુણૉ તા ! આંજે બાપૂજી કે કૉફીજી તકડ઼ આય. ઘરમેં ભલેં નિવરા વિઠા ’વેં. અાંકે ભલેં મૉડ઼ો થીએ પણ અિનીંકે કૉફી ટૅમોટેમ મિલઇ ખપે નેં મૂંજા તાં કર હજાર હથ અઇં સે મિણીંજો ટેમ સાંચવીઆં. આઊં તાં સાવ નિવરી અઇયાં !

સુધીર : તૂં મૂંલા ચાય તઇયાર કર પોય કૉફી ભનાઇજ.

આનંદ : વઊ બેટા ! આંજી ગ઼ાલ સચી આય ! અુગ઼ૅજે પૉરમેં અાંકે સૉ કમ ’વેં. હી તાં મૂંજયૂં આધતૂં ખરભ અઇં. અાંકે નિવરાંત થીએ તડેં કૉફી ભનાઇજા.

(સુધીર અચેતો)

સુધીર : બાપૂજી, અઇં આંજ્યૂં આધતૂં થોડ઼્યૂં સુધાર્યૉ ત ખાસો ! ઘરમેં થોડ઼ો કિકરાટ ઓછો થીયે !

આનંદ : પુતર, તૉજી મા મૂંકે મિડ઼ે ચીજૂં હથ તેં ડીંધી હુઇ પોય કૉફી હૂએ ક ટૂથબ્રસ. હિનીં આધતેંસેં ભેજાર થિઇ વ્યો અઇયાં !

સુશીલ : મૂંજા સસ તાં ભગ઼વાનજે ઘરેં પુજ઼ી વ્યા તેંકે ત્રે મેંણાં થિઇ વ્યા, તૉય અાંકે મિડ઼ે ચીજૂં હથ તે ખપેંત્યૂં. સસજો તાં બાનૂં આય !

આનંદ : વઊ, અિતરે કુરો અઇં ઇં ચેલા મડૉતા જે આઊં ચાઇ કરીનેં અાંકે હૅરાન કરીઆં તો?

સુધીર : બાપૂજી, અાંકે હેડી સમજણ આય ત પોય રોજ મથાકુટ કુલા કર્યૉતા ?

સુશીલ : નેં આંજી તબીયત પણ રતી રાયણ જૅડ઼ી આય ! બ પગ઼ હલીનેં પિન્ઢજા કમ કરી ગ઼િનૉ ત આંજી તબીયત પણ ખાસી રોંધી નેં મૂંકે પણ નીરાંત રોંધી !

આનંદ : નૅર્યૉ વઊ, સજે઼ ડીંમેં અુગ઼ૅજો હિકડ઼ો ટાણૂં કૉફી ભનાય ડયૉતા તેંલા આંજો આભાર! ભાકી આઊં અાંકે કોય પ ગ઼ાલમેં હૅરાન નતો કરીયાં અિતરે અાંકે કીં વધારે સુણાયજી જરૂર નાંયં.

(સુધીર ડીયાં નૅરેનેં) નેં સુધીર, તૂં હીં ચુપચાપ સુણેં વિઠો સે તૉજી ઘરવારીકે કીંક

ત ચૉ.

સુશીલા : ઇ કુરો ચોંધા ? ઇ તાં પૅલેસેં જ માવડ઼ીયા અઇં ! ઇ તાં મૂંજા સસ ગુજરી વ્યા પોય અિતરો ફેર પ્યો આય જે ચુપ રેંતા. નકાં તાં હરકોય ગ઼ાલમેં મૂંજો જ ગુનૉ ’વે તીં મૂંતે જ છિટકંધા હુઆ. હાણેં થોડ઼ી શાન્તી થિઇ આય !

આનંદ : હા, આંજી ગ઼ાલ ભરાભર આય. આંજી સસ ગુજરી વ્યા તેંસેં આંકે શાન્તી થિઇ આય નેં આઊં ગુજરી પોય આંકે સમૂરી શાન્તી થિઇ વેંધી !

સુધીર : સુશીલાજી ગ઼ાલકે અઇં અૂંધી ગ઼િનૉતા બાપૂજી, અઇં ઘરજી શાન્તીમેં આગ઼ લગ઼ાયૉતા નેં અસાંજે સંસારમેં પણ...

આનંદ : આઊં આગ઼ લગ઼ાઇયાં તો ઇ જ તૂં ચેલા મકે તો ભરાભર ?

સુશીલા : મૂં અૅડ઼ો તાં નાંયં ચ્યો જે મૂંજા સસ ગુજરી વ્યા તેંસેં અસાંકે ક મૂંકે શાન્તી થિઇ આય. હા, મૂંજી સસજે મૉતસેં આંકે શાન્તી લગ઼ંધી હૂએ ત સે આંઇ જ઼ાણૉ નેં મૂંજી સસજો આતમા જ઼ાણે !

આનંદ : વઅૂ, અસાંજો સંસાર તાં હાંણેં ભૂતકાળ ભની વ્યો ! અૂ પ સંસાર હુઓ નેં હી પણ સંસાર આય !

સુશીલા : જેંમેં આંકે કૉફી પ નતી મિલે ઇં જ નં !

આનંદ : ખાસો ક્યાં અઇં મૂંકે કૉફી સંભારી ડિનાં સે ! આઊં હાંણેં વિઞાતો કૉફી પીધેલા હૉટલમેં.

સુધીર : તેં કનાં કૉફી પીધેજો જ છડી ડ્યૉ. આંકે પણ શાન્તી નેં અસાંકે પ શાન્તી !

આનંદ : પુતર, તડેં હાંણે તૉકે મૂંજી કૉફીજો ખરચો પ ભારી પોંણ લગ઼ો આય કૉ ?

સુશીલા : વડી અુમરમેં જિતરી આધતૂં ઓછ્યૂં તિતરો ખાસો !

આનંદ : હા, પોય હિકડ઼ી આધત આય બ ટાણાં ખાધેજી ! સે પણ છડાઇ ડ્યૉ અિતરે જાન છુટે !

સુધીર : સે આંજી મરજી જી ગ઼ાલ આય ! વડપણમેં તાં હિકડ઼ો ટાણૂં પ ગુન્ધ થિઇ પૅ નેં જિભજો ચસકો જિતરો ઓછો તિતરો ખાસો !

આનંદ : વા, પુતર વા ! અજ઼ તૉજો સચો રઙ ડિઠો ! ઇ તાં ખાસો આય જે થોડી ઘણી રકમ મૂંજે હથમેં આય નકાં ત મૂંજા કૅડ઼ા હાલ થીએં ! પિન્ઢ તાં ટેસમેં ચાયજા સબાકા ડીંએંતા નેં મૂંકે કૉફી છડેજો તા ચેં ! આઊં વિઞાતો હૉટલમેં કૉફી પીધેલા !

(સુશીલા ડીંયાં નૅરેનેં અુભા થીએંતા)

સુશીલા : તેંમેં મૂંજા રજા ગ઼િનેજી પ જરૂર નાંયં નેં મૂંકે સુણાયજી પ જરૂર નાંયં. આઊં તાં ચાંતી રોજ હૉટલમેં જ કૉફી પીજા. મૂંજી તાં જાન છુટે !

દૃશ્ય-૩ : હૉટલ

સંતોસ : આંજી હી ગ઼ાલ સુણીંનેં મૂંજો તાં મથો ફાટે તો ! અઇં હિતે કૉફી પીધેલા અચીજા. પઇસા ટકા ન ’વેં તૉય ન્ધિા મં કજા. હિનકે હૉટલ નં પણ આંજો ઘર સમજજા !

આનંદ : કમાલ આય ! ઘરમેં માડૂએંકે જિન સુખ શાન્તીજો અનૂભવ થીએ સે મૂંકે હિત હૉટલમેં થીએ તો ! મૂંજે ઘરમેં આઊં મૂંજે પુતર નેં નોંલા કરીનેં વધારેજો ભાર અઇયાં! અુતે મિણીંકે આઊં પારકો લગ઼ાં તો ! હિત તાં આઊં પઇસા ડિઇનેં પેટ ભરેલા

અચાંતો ત હિતે મિઠી મૉભત મિલેતી ! હુમ્ભ નેં હેત મિલેંતા !

સંતોસ : તડેં તાં હિન સંસારકે અટપટો નેં ઘરીયા જેંડ઼ો ચેમેં આયો આય નં ! ઘરીયાજો તર ગ઼ોતણૂં, અિનજો છે ગ઼િનણૂં નેં સંસારકે સમજી ગ઼િનણૂં, ઇ બૉય ચીજૂં સૅલીયૂં નઇં!

આનંદ : સંતોસ, તૉજી અુમર જે હિસાભમેં તૉમેં હેડ઼ી સમજણ કિડાનૂં આવઇ ?

સંતોસ : અનૂભવ જેંડ઼ો ગુરૂ ધુનીયાંમેં બ્યો કોય નાયં ! અૂ જ મિડ઼ સિખાય તો !

આનંદ : તૉજી ગ઼ાલ ભરાભર આય. હિન સંસારજો મિઠો સવાડ તૉજી હૉટલમેં ચખ્યો. હાણેં અિનજો કડસો સવાડ ચખેલા ઘરેં વિઞાતો !

દ્દશ્ય-૪ : ઘર

સુશીલા : હેડા મૉડ઼ા અચૉતા સે ટાણેં તે ઘરેં અચીંધા ’વૉ ત ? મૂંજો રસૉડ઼ો નિપટાઇ વ્યો. આંજા પુતર જિમીંનેં અુભા થ્યા. કીં કમ ન નેં કાજ઼ નેં બાર પ્યા રિખડ઼ૉ સે આંકે કીં વીચાર જ નતો અચે ! પોય ચોંધા જે ઘરેં ખાધેલા નતો મિલે.

આનંદ : વઅૂ, ખારા મં થીઑ, આઅૂં હૉટલમેં કૉફી પીધેલા વ્યો ’વો સે થોડ઼ો મૉડ઼ો થિઇ વ્યો.

સુધીર : સે હૉટલ કુરો અમેરીકામેં આય ?

આનંદ : પુતર, હૉટલજો માલીક સુભાવજો ખાસો આય, અિતરે થોડ઼ો મેડ઼ાવો થ્યો.

સુશીલા : આખો ડીં હૉટલમેં મેડ઼ાવો કર્યૉ તા તેંસેં અસાંજો બાર કિતરો ખરાભ લગ઼ેતો તેંજો વીચાર ક્યાં અંચાં ?

આનંદ : ઘરમેં વ્યાં તૉય કારીયારો થીએ નેં બાર વિઞા ત આંજી આભરૂ વિઞે ! હાંણે મૂંકે કુરો કેંણૂં ?

સુધીર : હાંણેં બ્યો કીં કરેજી જરૂર નાંયં. માંનીં ખાઇ ગ઼િનૉ ત હિનજી જાન છુટે !

સુશીલા : આઇં તિખો ખાઇ સગ઼ૉ નતા અિતરે આંલા સાગ઼ તાં ઓછો જ ભનાયો ’વો. રુખી માંનીં આં વટાનૂં ચબાજે નતી. ત ઇં કર્યૉ છાયજો વાટકો ભરી ગ઼િનૉ. છાયમેં બોળીનેં માંની ખાઇ ગ઼િનૉ.

આનંદ : ભલેં, ભલેં, ટાંણેં તે જિકીં કીં મિલે સે ભગ઼વાનજો પિરસાધ સમજણૂં ખપે. મૂંકે છાય-માંનીં હલંધી !

સુશીલા : છાય ઘરમેં થોડ઼ી આય. તિકૂં મં ડીજા. અિનમેં માંનીં બોળીનેં ખાઇ ગ઼િનજા. (આનંદ છાય વાટકેમેં વિજેંતા ત નિપટ પાણીં જેંડ઼ી હૂએતી !)

આનંદ : મૂંકે તાં હિન છાય નેં પાણીંમેં ખાસ કીં ફેર નતો લગ઼ે. આઅૂં હી કરસીયો પાણીજો ભરીનેં રખાંતો. પોય છાય ખુટેજો વાંધો જ ન અચે !

સુશીલા : સુણૉતા ? બાપૂજી ચેં તા જે આઅૂં અિનીંકે છાયજે નાલે પાણીં પીરાઇચાંતી.

આનંદ : નાં ! વઅૂ બેટા ! નાં ! આઅૂં ઇં ચાંતો જે ગઢેગઢપણમેં હાંણેં વરી સવાડ કેંડ઼ા ? હાંણેં તાં બ ટુકર માંનીં જા ખપેં બ્યો કુરો ?

સુધીર : હા, હાંણેં મૂંકે મિડ઼ૂં ખબર આય જે આંકે જિભજો ચટકો તાં આય જ નં ! હૉટલમેં તાં અઇં ફિરેલા વિઞૉતા. આંકે સ્વાડલા કીં થોડ઼ો જ અુતે વિઞોજો મન થીએતો ?

આનંદ : હૉટલમેં આઅૂં કુલા વિઞા તો, સે તાં મૂંજો રામ જાણે તો ! (નીસાકો વિજેંતા)

સુશીલા : ભલેં અઇં ગમે તિતરા નીસાકા વિજૉ, તેંસેં અસાંજો કીં ફિટેવારો નાંયં.

આનંદ : વઊ, અઇં અિતરો જાધ રખૉ, કોઇ માઇતર પિન્ઢજેં છોકરેંજો કડેં સોંણેંમેં પ ભુછો ન વાંછે !

દશ્ય - ૫ : હૉટલ

(આનંદ હૉટલમેં ધાખલ થીએંતા)

સંતોસ : અચૉ, અચૉ કાકા ! અજ઼ આંકે બિપૉરેં ટૅમ મિલી વ્યો !

આનંદ : અજ઼ મન નિપટ ખટો થિઇ વ્યો ! ઘરેં અુકલ્યો નતે એતરે હિન ભરા નિકરી આયોસેં.

સંતોસ : ભલેં આયા. અઇં અચૉતા ત મૂંકે પ ઠીક લગ઼ેતો. મૂંકે ઇં લગ઼ેતો જે કર મૂંજા માઇતર આયા !

આનંદ : આઅૂં ટાણેં કુટાણેં અચીનેં તૉજે ધંધેમેં આડો ત નતો અચાં નં ?

સંતોસ : કૅડ઼ી ગ઼ાલ કર્યૉ તા ? માઇતર કડેં આડા અચેં ? આંજો મોં ચૅતો જે અઇં માંનીં નાંચં ખાધાં ! ખોટો મં બોલજા !

આનંદ : હૅવર થોડ઼ા ડીં થ્યા તૅરનૂં મૂંજે છોકરેજી વઊ મૂંકે છાય નેં માનીં ડેતી. વરી માનીં પ અગ઼લે ડીંજી વાસી ’વે તી !

સંતોસ : કુરો ચૉતા ? હી તાં હધ ચૉવાજે ! હાંણેં અજ઼ મૂંકે નાં મં ચૉજા. મૂંજો ટીફીન હી પ્યો આય આઅૂં ખાધેલા વિઠેજી તઇયારીમેં જ ’વોસેં પણ મૂંકે હેકલે હેકલે ખેંણૂં કડેં ભાંસે નતો. માઇતરજે મૂરમેં વિઇનેં માંનીં ખાધેસેં માંનીંજી મિઠાંસ વધે નેં વરી અિનમેં વડ઼ીલજી વાલપ પણ ભિરે !

આનંદ : તૉજી બાઇ-અધા કિડાં અઇં ? તૉ ભેરા નતા રેં ?

સંતોસ : લાતૂરજો ઘરતીકમ્પ આંકે સમ્ભરેતો ? અૂ ઘરતીકમ્પ મૂં મથાનૂં વડ઼ીલેંજી છતરછાયા ખણીં ગ઼િડ઼ેં. આઅૂં નોંધારો થિઇ વ્યો ! અુતે જીવ ન લગ઼ો. હિતે મામાંજે ઘરેં આયો નેં હી રૅસ્ટોરન્ટ ચાલૂ કિઇ આય ! અસીં અૅડ઼ા અભાગ઼ીયા જે અસાંકે વડ઼ીલેંજી સેવાજો લાવો ન મિલ્યો !

આનંદ : વા ! હિનજો નાલો સંસાર ! કિતક છોકરા માઇતરેંલા સિકેંતા નેં કિતક છોકરેંકે માઇતર અખીયેં ડિઠા નતા આડ઼ેં ! ભગ઼વાન આંજેં માઇતરેંજે ભધલમેં મૂંકે કોઠાઇ ગ઼િડ઼ેં ’વેં ત ખાસો થ્યો ’વો !

સંતોસ : અૅડ઼ો નાંચં માઇતર ! માઇતરેંજી આસીસ નિસીભમેં ’વે ત મિલે ! નિસીભમેં ન ’વે ત માઇતર વિઠા ’વેં તૉય અુનીંજા આસીસ ગ઼િનેજો ન સુજે. હાંણે અઇં મૂં ભેરા માંનીં ખ્યૉ. અસાંજો ખૉરાક આંજે કનાં થોડ઼ો અલગ આય પણ આંકે વાંધો નઇં અચે.

આનંદ : આંકે પંજાબી ચીજ઼ેં જો શૉખ લગ઼ે તો !

સંતોસ : મૂંજી ઘરવારી પંજાબી આય. અૂ જિકીં ભનાય સે મૂંજી પસંદ ! રૅસ્ટૉરન્ટજો ન ખાધેજો મૂંજે હોમ મીનીસ્ટરજો મૂંતે સખત ઑર્ડર આય !

આનંદ : આંઇં તાં કચ્છી લાટ કુછૉતા ! પણ અઇં કચ્છી નતા લગ઼ૉ.

સંતોસ : આઅૂં મૂર બીહારજો. મહારાષ્ટ્રજે લાતૂરમેં બાપૂજીજી ભધલી થિઇ. અુતે પંજાબી છોકરીજો પ્રેમ મિલ્યો. લાતૂરજે ભૂકમ્પ પુઆ ત્રાણૂંજી સાલમેં હિતે આયો. કચ્છ ભેરો મૂંકે કચ્છીસેં પણ પ્રેમ થિઇ વ્યો આય !

આનંદ : વા ! પાંજે દેશજી વીવીધતામેં એકતાજો અઇં તાં હિકડ઼ો જભરો દાખલો અચૉ !

સંતોસ : લાતૂરમેં સિખેલા મિલ્યો જે, પાંજો કીં પણ નાંયં ! પાં તાં હરેક ચીજ઼જા રખવાલા અઇયૂં ! ત હિલી મિલીનેં કુલા ન હલણૂં ? કુલા ન ખેંણૂં-પીંણૂં ? પ અંકે મૂંજી પંજાબણજી રસોઇ કૅડ઼ી લગ઼ી ?

આનંદ : કિતરે ટૅમ પુઠીયા હૅડ઼ો ખાધેલા મિલ્યો આય ! હિકડ઼ી તાં લાટ રસોઇ નેં તેંમેં વરી ભનાઇંધલજો ભાવ ભિરે પોય બ્યો કુરો ખપે ?

સંતોસ : અઇં રોજ હિતે અચૉ. આઊં ટીફીન સૅલો ભરી અચીંધો. મૂંજી ઘરવારી પણ રાજી થીંધી ! પાં બૉય ભેરા વિઇનેં ખાબો.

આનંદ : રોજ તાં ન અચાજે પ આઊં સાવ લાચાર થિઇ પોંધો નેં આંજી હુભ નેં હેતજી જરૂર પોંધી તડેં અજ઼ વારે જીં નોંતરે વિગર અચીંધોસેં. સંતોસ, ધંધાપાણી તાં ભરાભર હલેંતા નં ?

સંતોસ : અરે કાકા, આંજી જ વાટ નૅર્યો તે ! બ ચાર ડીં થ્યા હિન ભરા વરક્યા નચૉ. મૂંજો તાં આંમેં જ જીવ લગ઼ી ર્યો આય ! અજ઼ વિઞેજી તકડ઼ મં કજા. પાં નીરાંતેં મેડ઼ાવો કબો!

આનંધ : તૉકે ધંધેજે ટાણેં તે મેડ઼ાવો સુજે તો સે ધંધો નતો અુકલે ?

સંતોસ : ધંધો પ થીંધો નેં મેડ઼ાવો પ કબો, અઇં બ મિલીટૂં વ્યૉ, આઊં પુઠીયાજી ટૅબલ તાં માજી વટાનૂં ઑર્ડર ગ઼િનીંનેં હૅવરઇં અચાંતો.

આનંદ : ભલેં, ભલેં, તૂં તૉજે ગિરાકેંકે પતાય આઊં તાં નિવરો માડૂ અઇયાં.

સંતોસ : વડ઼ીલ, અઇં મૂંકે સરખી નેં સચી સલા ડ્યૉ, આઊં ગિરાકેંકે પતાઇંધો ત જૅલમેં વેંધો ક નં ?

(બૉય ખિલી પ્યા !)

આનંદ : અરે ભા ! ઇ તાં અસાંજી ભાષા જ અૅડ઼ી આય ! ગિરાકેંકે પતાયજો મતલભ અિનીંજે ઑર્ડર મથે ધ્યાન ડિઇનેં અિનીંકે સંતોસ થીએ તૅડ઼ી સેવા ડ઼ !

(સંતોસ માજી વટે વિઞે તો)

માજી : હી રૅસ્ટોરન્ટ આય ક કુરો આય ? એ ભાઇ ! અંકે ઑર્ડર ન ગ઼િનણૂં 'વે નેં ગિરાકેંજી જરૂર ન 'વે ત આઊં હિતાનૂં રવાનીં થીયાં. હી કુરો ધંધેજી રીત આય !

સંતોસ : અરે માજી ! નારાજ઼ ન થીયૉ. ચિપટી વજ઼ાઇંધે આંજી પસંદગીજ્યૂં ચીજૂં હાજર કરીયાં. બોલૉ, કુરો હુકમ આય ?

માજી : માજી ! માયફૂટ ! આઊં તૉકે માજી લગ઼ાંતી ? ગિરાકેંસેં ગ઼ાલ કરેજી તમીજ પણ નાંયં !

આનંદ : હી અવાજ઼ કીંક જ઼ાણીંતો આય ! હી તાં વીચૂકતાજો અવાજ઼ !

સંતોસ : મૅડમ ! મૂંકે માફ કર્યૉ ! મૂંજો મતલભ તાં માન નેં આદર વતાયજો 'વો. ભાકીં આંજી અુમર તાં મૂંનૂં પણ ઓછી આય !

માજી : ચાંપલાઇ છડ ! આઊં એડી નિન્ઢી નઇયાં, મૂંજો નાલો વીચૂકતા આય.

આનંદ : વા ! વા ! વીચૂકતા તૂં ! હજી પણ તૉજો સુભાવ અૅડ઼ો જ તિખો મિરચેં જૅડ઼ો આય ! પાં કૉલેજમેં ભણધા 'વા તડેં 'વો તૅડ઼ો જ અજ઼ પણ આય !

વીચૂકતા : આનંદ તૂં ! પણ તૉકે હી કુરો થ્યો આય ? હી સફેદ વાર નેં મોંતે હી હેડા મિડ઼ સર..!

આનંદ : વીયૂકતા, અજ઼ મૂંજી અુમર અઠાવન વરેંજી આય. તૂં મૂં ભેરી ભણાંધી હુઇયેં તેંસેં તૉજી અુમર ચાલી વરેંજી તાં ન જ ’વે. નેં આઉં ધૉરેં વારેંકે કારા નતો કરીયાં. તૉય સંતોસ તૉકે માજી ચેં સે તાં ભારભર ન જ કેં. અજ઼ પણ તૂં પિન્જાજી પણ નતી લગેં!

વીયુક્તા : તૉય તૂં તાં બૉરો થકૅલો નેં નિરાસ લગેંતો ! તભીયત તાં ભરાભર આય ?

આનંદ : તૂં હિતે કિતાનૂં ? તૉજો કુટમ ?

વીયુકતા : તૉકે ખબર ન હૂંધી પણ મૂં વીંયાં જ નાંયં ક્યા. હિતે મૂજી ભધલી થિઇ આય નેં આઉં મૂંજી નૉકરી તે હાજર થિઇ અઇયાં.

સંતોસ : મૅડમ, હાંણેં આંજો ગુસ્સો ઓછો થ્યો હૂએ ત ઑર્ડર ડ્યૉ. આંજી સેવામેં આઉં કુરો હાજર કરીયાં ?

વીયુકતા : તડેં આઉં તાં આનંદ જિકીં ચેં ’વેં સે ખેંધીયા. અિનજો ઑર્ડર ઇ મૂંજો ઑર્ડર !

આનંદ : ત્રી વરેં મૉર પાં ભેરા થીંધા હુઆ તડેં જિકીં ખેંધા હુઆ અૂ જ ઑર્ડર આઉં હિતે રોજ ડીંઆં તો !

વીયુકતા : કૉફી નેં સેન્ડવીચ ?

સંતોસ : હા, આનંદભાઇ રોજ ઇ બ ચીજૂં મઙાઇયેંતા નેં કૅરક ખેંધે ખેંધે અૂનેં વીચારેંમેં ગરક થિઇ વિઞેતા ! અિનીજી હૅડ઼ી હાલતજો કારણ મૂંકે અજ઼ સમજાજેતો !

વીયૂકતા : કુરો સમજાજે તો ?

સંતોસ : અજ઼ પણ અઇં હિતરા જાજરમાન નેં પ્રભાવશાળી લગ઼ૉતા ત તડેં…

વીયૂકતા : તડેં કુરો ?

આનંદ : ખંડહર બતા રહા હૈ કી, ઇમારત બૂલંદ થી !

વીયૂકતા : આનંદ, આઉં તૉકે મારીંધીયા ભલા, તૉકે આઉં ખનૅર લગ઼ાંતી ?

સંતોસ : અિનીકે મારેજી ભધલી અઇં આંજા ખાર હિન ચાય નેં કૉફી મથે અુતાર્યૉ પણ અઇં છૂટા કીં પ્યા ઇ મૂંકે ચોંધા ત આંજી વડી મૅરભાનીં થીંધી !

વીયૂકતા : આનંદ, હૉટલજે માલીકસેં હૂંણૂં ખપે તેંનૂં તૉજો નાતો કીંક વધૂ આત્મીયતા ભરલ આય! સે કુલા ?

આનંદ : વીયૂકતા, હી સંતોસ હૉટલ ખાલી માલીક જ નાંયં, પણ ઇ માડૂજો પણ ભુખ્યો આય ! પ્રેમજી લાગ઼ણીંવારો આય !

સંતોસ : માડૂજો ભુખ્યો અિતરે આઉં રાક્ષસ અઇયાં ? વરી મથાનૂં અઇં મૂંકે પ્રેમજી લાગણીંવારો પ ચૉતા ! મૂંકે કીં સમજ નતી પૅ !

વીયૂકતા : સંતોસભાઇ, અસાંજી કચ્છી તાં કચ્છી આય ! માડૂજો ભુખ્યો અિતરે અિન ગ઼ીયા બ્યા માડૂ અચેં ત રાજી થીએ અૅડ઼ો ! હાંણેં કીં સમજાણૂં ?

સંતોસ : આં જૅડ઼ી સુન્દર નેં હુસીયાર મૅડમ સમજાય નેં ન સમજે અૅડ઼ો મૂરખ તાં કોયક જ ’વે!

વીયૂકતા : (રાજી થિઇ નેં મુરકેતી !)

આનંદ : હાંણે તૂં ઇ ચૉ જે તૉ વીંયાં કુલા ન કે ?

વીયૂકતા : પાંજે વીંયાજો મૂંજા બાપૂજી વીરોધ ક્યાં. આપઘાત કે જી ધમકી ડિનાં. પાં છૂટા પ્યા

તેંસૂધીજી પાંજી વારતા તાં તૉકે ખબર આય !

આનંદ : હા, પણ પોય કુરો થ્યો ?

વીયૂકતા : મૂં પણ બાપૂજીકે ચિઇ ડિનોં જે, આંજી ગ઼ાલ મૂં રખઇ આય. હાંણેં અઇં મૂંજી ગ઼ાલ પણ સુણીં ગ઼િનૉ જે મૂંકે બે કિતક પેંણાયજો આગ્રહ કંધા ત આઊં પણ મૂંજો જીવ ડિઇ ડીંધીયા. તેંનીંથી અજ઼ સુધી હેકલી અઇંયાં હાંણે તૉજી ગ઼ાલ કર.

સંતોસ : આઊં જ ચિઇ ડીંયાં આનંદભાઇ આં વટાનૂં નિરાસ થિઇનેં પાછા આયા. અિનીંજે બાપૂજીજે આગ્રહવશ લાચાર થિઇનેં અિનીં વીંયાં કયાં. પણ મનમેં તાં અજ઼ સૂધી આંકે જ સંભારીંધા ર્યા અઇં !

આનંદ : તૉકે કીં ખબર પિઇ ?

સંતોસ : કીંક ગ઼ાલ આંજો મોં નૅરીનેં સમજાણીં નેં કીંક મૂંજે હિન્દી ફીલમેંજે અભ્યાસસેં.

વીયૂકતા : આનંદ, તૂં સુખી તાં અઇંયેં ક ન ?

આનંદ : યોગીતા મૂંકે ભરપૂર પ્રેમ ડિનેં પણ ઇ રજા ગ઼િનીં વિઇ. અિનજે સ્વર્ગવાસ પોય મૂંજી જિન્ધગી મૂંલા કરીનેં ભારરૂપ થિઇ પિઇ આય !

વીયૂકતા : આનંદ, આઊં હેકલી રાંતી. હાંણે હિન અુમરમેં વાસનાજી કોય ભુખ નાંયં. પણ આઊં તૉકે કડેં પ ડુખી ડિસી નતી સગ઼ાં. જ તૉકે વાંધો ન હૂએ ત પાં ભેરા રિઇનેં હિકડ઼ેં બેંકે હિન ગઢપણજેં ડીંએંમેં આસરો આધાર ડિઇ સગ઼ોં.

સંતોસ : આઊં તાં મૂંજા મા-પે વૅલા જ વિઞાયા અઇં ! અઇં બૉય જેંણાં અસાં ભેરા હિત જ રૉ. અસાંકે આંજી સેવાજો લાભ મિલંધો !

વીયૂકતા : ઇ તાં ન થીએ. પણ આનંદ, તૂં મૂંજી ગ઼ાલ તેં વીચારીજ. સવારે ૨૬ જાન્યૂઆરીજો અહેં વગ઼ેં પાં હિતે ભેરા થીબો. તૅર કીંક નીર્ણય કરીબો.

દ્દશ્ય - ૬ : ઘર

સુધીર : બાપૂજી, આંજો વીચાર કુરો આય ? ઘરેં અચેજા આંજા કોય હેકાણાં નઇં. આખો ડીં હુન હૉટલમેં પ્યા ’વૉ તા.

આનંદ : નૅર પુતર, આંકે ઓછેમેં ઓછી હૅરાનગતી થીએ તૅડ઼ી રીતેં આઊં રાંતો. તેંમેં આંકે વાંધો કુરો આય ?

સુશીલા : અઇં ગમે તીં કર્યૉ પ્યા. બાર ખૅઑ-પીઑ તેંમેં અસાંજી ભધનામીં થીએ તી!

આનંદ : આંજી કુરો ભધનામી થીયે તી ? કેર ભધનામીં કરે તો ? નાલા ડ્યૉ. આઊં ઊનીંકે જભાભ ડીંધો.

સુધીર : કેંકે જભાભ ડીંધા ? ગામજે મોંતે ગેંણાં થોડ઼ા જ બધાજેં ?

આનંદ : ત કુરો ગામકે રાજી રખેલા મૂંકે ડુખી થીંણૂં ? આંજા અપમાન સેન કેંણાં ?

સુશીલા : આંકે બાર રિખડ઼ણૂં આય ! ઘરજો ખાધેજો આંકે આડ઼ે નતો નેં વંગ અસાંજો કઢણૂં આય !

આનંદ : વઊ, મૂંકે મોંમેં આંગર્યૂં વિજીનેં કુછાર્યૉ મં. આં બીંલા ઘરમેં લાટ લાટ ચીજૂં રધાજેં નેં મૂંકે અગ઼લે ડીંજો થધો કુતા પણ ન ખેં તૅડ઼ો ખાધેલા ડ્યૉતા. સે આઊં પણ માડૂ અઇયાં.

સુશીલા : કૅરક ઘરજે કમકાજ઼મેં ન રસાજે તૅર થધો પણ ખેંણૂં ખપે. આંકે ત્રૅ ટાણાં ગરમાગરમ

રસોઈ ખારાયણીં નેં આંજા મિડ઼ે પાંપરા સેન કેંણાં ઈ મૂં ગીચાનૂં નઈં થીએ.

આનંદ : અઈં મૂંકે હૉટલમેં ખાધેલા વિઝેજી ના ચૉતા નેં ઘરમેં મૂંકે ખારાય પીરાયજી આંજી તઈયારી નાંયં, ત મૂંકે કુરો કેંણૂં ?

સુધીર : પણ અઈં હીં હૉટલમેં ખાધે પીધેલા વિઝૉ તેંમેં અસાંજો ખરાભ લગેતો તેંજો કુરો ?

આનંદ : ત કુરો આંજો ખાસો લગે તેંલા કરીનેં આઊં ઘરમેં રિઈનેં ભુખ મરાં ?

સુશીલા : ઘરમેં રોંણૂં 'વે ત અસાંજી સઙવડ઼ પ્રમાણે આંકે રૉણૂં ખપે.

આનંદ : ઘરમેં રિઈનેં ભુખ મરેજી પણ મૂંજી તઈયારી નાંયં નેં માંધા પેજી પણ હાંણેં મૂંજી આભર નાંયં. સજો સારો અઈયાં તૉય આંકે આડો અચાંતો ત માંધો પાં ત મૂંજી ચાકરી કેર કરે ?

સુધીર : ત આંકે કુરો કેંણૂં આય ?

આનંદ : આંઊં બાર રેલા વિઞા તો. કિતે વિઞાતો સે પુછેજી આંકે કીં જરૂર નાંયં.

સુશીલા : મૂંકે તાં ખબર જ હુઈ. આંકે બાર રેલા વિઞેજો બાનૂં ખપ્યો તે. હૉટલમેં ડિનેલા આં ગીયા પઈસા અઈં. ઘરમેં ડિનેલા આં ઙીયા કીં પણ નાંયં ?

આનંદ : હાંણેં મૂંકે સમજાણૂં આંજે પેટમેં કિતે ડુખેતો ? મૂં ઙીયા કિતરી મૂડ઼ી આય તેંજી સુધીરકે ખબર આય. મૂંજી મિડ઼ે મૂડ઼ી સુધીરજે ધંધેમેં લઙાઈ છડઈ આય .મૂંજે નાલે તે બેન્કમેં અિતરી જ રકમ આય જેંસેં મૂંકે ખાધે પીધેમેં લાચારી ભોગવણી ન ખપે. આંજો વૅવાર ભરોભર ચેં 'વો તો ઈ પણ આંકે ડિઈ ડિનીં વી. પણ હાંણેં મૂંકે ભરોંસો નાંયં!

સુધીર : પણ બાપૂજી, અઈં હીં વિઞૉ તા સે ભરાભર નાંયં !

આનંદ : ભરાભર આય ક ન સે તૂં તૉજી ઘરવારીકે પુછીનેં નિકી કજ નેં વઅૂ નૅરી ઙિનૉ મૂંજી બૅગમેં બ જોડ઼ી કપડ઼ેં સિવાય બ્યો કીં પણ નાંયં ! અચીજા ! ભઙવાન આંકે સુખી રખે !

દશ્ય - ૭ : હૉટલ

સંતોસ : નૅર્‍યૉ, મૂંજી ઙાલ સુણૉ. અઈં બૉય અસાં ભેરા રૉ. અઈં બૉય અસાંજા માઈતર અચૉ!

વીયૂકતા : સંતોષ, તૉજો બૉરો આગ્રહ આય ત બ-ત્રે ડીં તૉજા મેંમાણ થિઈનેં રૉબો, પોય નૅરીબો.

આનંદ : અરે, હી મૂંજો ટૅબલ ધ્રુબેતો ! આઊં આખો તો ડોલાં ! હી કુરો થીએતો ?
(ધરતીકમ્પજી ઘણઘણાટી સુજેતી!)

સંતોસ : ભજૉ, જપાટે બારા ભજૉ હી ધરતીકમ્પ આય !
(ભજેંજો અવાજ઼ ! જઙાઈયૂં છણેજા અવાજ઼ !)

વીયૂકતા : હે ભઙવાન ! હી કુરો થિઈ વ્યો આય ! નૅર્‍યૉ તાં ખરા હી વડ્યૂં વડ્યૂં બીલ્ડીંગું ત્યૂં છણેં !

આનંદ : આઊં ઘરેં વિઞાતો. મૂંજા છોરા કૅડ઼ી ખબર કૅડ઼ી હાલતમેં હૂંધા !

વીયૂકતા : તૉકે હજી પણ તૉજા છોરા તા સમ્ભરેં ?

સંતોસ : હા, અઈં જપાટે વિઞૉ. મિણીંકે હિતે કોઠી અચૉ.

સુશીલા : બાપૂજી, અઇં ન આયા 'વા, ત અસાંજો કુરો થ્યો 'વો? અઇં હીંમત કરીનેં આંજે પુતરકે બાર કઢયાં. બેં ફ્રીએંવારેંકે પણ ભચાયાં.

સંતોસ : અિતરે તાં ચૉવાણૂં આય નં, છોરૂ કછોરૂ થીયેં પણ માઇતર કુમાઇતર ન થીયે !

સુધીર : બાપૂજી, મૂંકે માફ કર્યૉ ! મૂંકે ખબર આય, આઊં આંજી માફીજે લાયક નઇયાં !

આનંદ : હી ટાણૂં હૅડ્ડી ગ઼ાલીયેંજો નાંય. કઇક માડૂ તકલીફમેં અઇં ! મિણીંકે મધધ કરીયોં.

સુશીલા : પણ પાં રૉબો કિતે ?

સંતોસ : મૂંજે ઘરેં ! મૂંજો ઘર નેં હૉટલ બૉય સલામત અઇં ! લાતૂરજે ઘરતીકમ્પજો મૂંકે અનૂભવ 'વો તેંસેં મૂં હિનીં બોંઇં મકાનેંજી અડતર ઘરતીકમ્પકે નજરમેં રખીનેં અિજનૅરજી સલા પ્રમાણેં કરાઇ આય તેંસેં અજ઼ સલામત રિઇ વ્યા !

વીયૂક્તા : સંતોષ, તૂં બીહારજો અઇયેં. તૉજી ઘરવારી પંજાબી આય. તૉય અઇં હિતે મિણીંકે મધધ કર્યૉતા ! આંજી લાગણીં નેં ભગ઼વાન વટ મૂંજો મથો નમાઇયાંતી !

સંતોસ : પંજાબ હૂએ ક બીહાક, કચ્છ 'વે ક કાશ્મીર પાં મિડ઼ે ભારતીય અઇયૂં ! પાં મિડ઼ે ભેરા અઇયૂં નેં ભેરા રૉબો. પોય ધરતીકમ્પ વે ક પરદેશીએંજો આક્રમણ !

આનંદ : વા ! સંતોસ વા ! હુતે નૅર તૉજી પંજાબણ તાં તૉજી હૉટલજે આંગણમેં રાહતકેમ્પ ચાલૂ કરી છડેં આય !

સુશીલા : ભારી જિગરવારી બાઇ આય ! મિણીંકે હીંમત ડેતી નેં ચાય પીરાયતી ! આઊં વિઆતી અિનકે મધધ કરેલા.

વીયૂકતા : સંતોષ, મૂંજો નાલો વીયૂકતા આય. મૂંકે કાયમ અૅડ઼ો લગ઼ંધો 'વો. જે, આઊં હેકલી અઇયાં ! જનમ જનમજી વિજોગણ ! અજ઼ આઊં સંયૂકતા ભનીં વિઇ અઇયાં ! હી આખો દેશ મૂંજો કુટમ્બ આય ! આઊં મિણીંજી સેવા કંધીયા, મૂંજો કુટમ્ મૂં ભેરો 'વો પણ મૂંકે ડિસાંધો ન 'વો ! હલૉ, હિન ધરતીકમ્પજી મજાલ કુરો જુકો પાંકે તોડ઼ી સગે ? પાં હિકડ઼ા થિઇનેં હિન એરીઆજો નવસર્જન કબો ! પાં પાંજા વૅરજૅર મિડ઼ે ભુલીનેં હિકડ઼ી નઇં ધુનીયાં ભનાઇબો !

*****

કમલાકાન્ત છોટાલાલ
એક્સ્પોર્ટર્સ પ્રા.લિમિટેડ

શ્રી રામ ઈન્ડસ્ટ્રીયલ એસ્ટેટ, કામાણી નજીક, કાલે માર્ગ,બેલ બજાર, કુર્લા (પ.)
મુંબઈ ૪૦૦ ૦૭૦, ફોન : ૨૫૧૪ ૦૨ ૩૭, ૨૫૧૪ ૭૯ ૮૦
ફેકસ : (૦૨૨) ૨૫૧૧ ૨૨ ૮૫, ૨૫૧૧ ૩૩ ૪૨

माधव जोषी 'अश्क'

मूंज़ी पोथी

कृषीधाम : पानंध्रॉ : सुकर : ०२-१०-६४

१

जनम भोंमका जी अुकोंढ !

विओ रात मॉड़े ताओं निन्धर न आवओ ! बिपॉरजो जरुर कलाकखन निन्धर किओ हुओ. प, खास करेनें त बाबूभाओ (मूंजा भेंणओया) नाणसर व्याते अुनीं भेरी मूंजी टपाल गुराओ हुओ तेंमें सिन्धीया स्टीम नॅवीगेशन कम्पनीजी डायरेक्ट-ओन-चार्ज श्रीमती सुमतीबेन मोरारजीके १०-०९-६४जो किराचीजे कोम्प्लीमेन्टरी पॅसॅजजो लिख्यो हो तेंजो जवाब आयो नें बाओ साहेब मूंके मडओ-किराचीजो रीटर्न कोम्प्लीमेन्टरी पॅसेज डेजो सेंकशन क्यों 'नों नें तें प्रमाणे मेसर्स कानजी जाधवजी कम्पनी, मांडवीके हुकम डेमें आयो आय, ओं बाओसाहेब वती श्री डी. यू. अंताणी लिख्यों हों, अिन कारणसें मूंजो किराची प्रयाण हांणें जरुर नजीक आयो आय, ओं प्रत्यक्ष थींधे ज्ञानतंतूअें अुश्केराट अनूभव्यों अेतरे निन्धर न आवओ !

२

खीमचंद महाशय

३०-९-६४ बुधवारजो सवारो खीमचंद महाशयके अिनजी पुनर्वसवाट लोनजी रकम माफ करेजी अरजी श्री समाहर्ता (कलेक्टर) साहेब, राजकोट ते लिखी डिनी. श्री खीमचंद सचपच नीःस्वार्थ नें नीखालस कार्यकर आय ! सेवाजी धूनमें नांयं पेंण्यो क नांय ख्याल कें आजीवीकाजो ! वृद्ध माता नें पिन्ढजो गुजरान भी मुश्कीलसें करे तो ! अेतरे सिरकार अिनजी लोनजो लेंणूं राओट ऑफ करे त तेंमें कीं भी खोटो नांयं.

नेरण करेनें (सीराण पीनें) अिनके अरजी लिखी नें डोंयं खन वगें रवानूं थिओनें फुलरे व्योसें मामद मीयांजी वटे. अिते अिनीं मिणीं चर्चा नें पुछा क्यों चङाणींअेंजी नें अिनींजे त्रासजी!

३

चङाणीं

चङाणीं पाकस्तान (सिन्ध)में खून करेनें भज़ी आया अओं नें अचींधड़े ज अिनींजे हिकड़े संबंधी (अलाभचाये)के कच्छमें शादी कराय डेजो आसरो डिओनें फुर्यो(नें भेरो कोठे आया) तें बाबत तपास करेजी मीयांजीके सूचना डिनीं. काल सवारो फुलरेनूं पानंध्रॉ आयोसें.

४

ॲस.टी. जी बस

नारायणसरोवरनूं बस आवओ तेंमें धनजीभाओ जेठी ड्राओवर हुवा. अिनीं भेरो भुज़ डेपो मेनेजरके बस कोटेश्वर हलाय लाय नें बसजे समयमें फेरफार करेजो पत्र हलायो नें रॅडीयेजे हप्ते बाबत श्री शीवलालभाओके पत्र लिख्यो.

५

होडा

अज काकूभाओजे घरें अिनींजे पिताजो श्राद्ध हो, से प्रेमसें जिम्योसें !

कस्टम्स अिन्स्पेक्टर सोलंकी सवारो बसमें आया अुनीसें होड़कें बाबत चर्चा थिओ.

काकूभाओी च्यों जे, आंजे गामवारा..............भेरा अओीं. (कोटेसरमां ब होड़ा कस्टम्सजी चॉकीमां पाकस्तानवारा खणीं व्या, तेंजी ही ग़ाल आय.)

'कच्छमित्र'ते होड़कें बाबत नें खन (जी कारी भजार) बाबत पत्र लिखीनें काकूभाओीके डिनूं नें पोय सामनदास भेरो कृषीधामते आयोसें.

अश्वीनकूमार च्यों जे, अज़ 'गांधी जयंती' आय, त अओीं रातजो सभामें प्रवचन करीजा.

क : १९-०० (सांजीजा सत)

तॅरो : सुकर : ९-१०-६३

(कृषीधाम-सिन्धनूं आयल भणसारीअें भारतीय संयुक्त सहकारी खेती मंडळी भनायनें पानंध्रॉजी ओतरली सीममें अढओी हजार अेकर सिरकारी जिमीनते खेती क्यों हो. हिकड़ो त डुकार नें ब्यो गॅरवओीवट नें आपसी मतभेदजे कारणसें ही मंडळी वींटाजी विओी!)

मंडळीजे आग़ेवानेंसें मूंजा घणां सारा संमंध हुआ! हिकड़ा त अू 'हमवतन'नीराश्रीत हुवा नें ब्या त भणसारी असांजा-सारस्वत भ्रामणेंजा जिजमान थीअें अेतरे मूं अुनींके भन्यो अेतरो साथ डिनूं हो.)

अश्वीनकुमार प्रवचनजो च्यों, प माडू मिड़ॅ तमाम थकी र्या 'वा अेतरे प्रोग्राम मॉकूफ र्यो.

शनीवार, ३जो भी कृषीधामते होसें. अश्विनकुमार रात (विओी रात के असीं 'रात' चोंता)जो च्यों जे अमरसींभाओी (मंडळीजा आग़ेवान) लिख्यों 'नों जे, माहीतीखाते (भुज़) वारेंके खबर नांयं.

(मूं फार्मजी खेती प्रवृत्तीजी फील्म अुतारेजी गुजरातजे माहीती खातेके लिख्यो हो तेंता अुन खातेजा कॅमॅरामेन वगेरे अचेवारा हुवा तेंजी ही ग़ाल आय.)

४ ता. रवीवारजो भी फार्मते होसें.

शुक्रवार जी रातजो न खाधो नें शनीवारजो वॅली सवारजो नांयण व्योसें. मॉड़ो आयोसें. अश्वीन च्यों जे, 'नेरण' तओीयार आय. मूं नेरण न क्यो. प जडें मानीं खाधी तडें, कर कालजी नें अज़जे 'नेरण' (सीराण)जी भी कसर निकरी विओी ! काकूभाओीजे छोकरे खीचू (चाग़ जो नां) अेतरो पिरछें त जेंसें रातजो वरी प न खाधो !

रवीवारो नेरण क्यो नें पोय मानीं खाधी (आअूं अुनीं डींयेंमें रवीवारजो मौन त रखंधो होसें प अज़ जीं अुपवास-फलाहार नथे क्यो.)

६
लेख

'कच्छमित्र'नें 'तरुण'जें दीपोत्सवी अंकें ला' अनूक्रमसें १. 'नारायणसरोवर-कोटेश्वर' नें २. 'लखपत'ओी ब लेख सज़ो डीं लिख्या. रातजो फाओीनल क्या नें बे डीं सोमवारो फेर कॉपी लिखओी.

७
मूंजा भेंणओीया

रातजो लालवाणीजी (मंडळीजा मूख्य व्यक्ती) आया. अुनीं च्यों जे, 'अवांजे भेंणओीयेखे हिकसौ पंज डीग्री ताव आय!' तेंतां मानीं खाओीनें ट्रॅक्टरसें पानंध्रॉ व्योसें. लालवाणीभाओी च्यों तडें ज मूं न्यार्यो हो जे हांणे बाबूभाओीके ठीक हूंधो ! प, भेंणओीया हुवा एतरे व्योसें. माता

अगर भाके ज हीं तकलीफ थीये नें मूंके लग़ो (मास थीये)जे हाणें ठीक हूंधा, त न विञा. जींयं त मीठापुर (ओखा)में माताजी भिमार थ्या नें कानजीमांमां ज़ामनगरमें च्यों तडें मूं अुनींके च्यो हो जे, बाअीके ठीक आय अॅड़ो अज़ काग़र अचींधो ! नें काग़र आयो अेतरे आअूं अून डीं नं नें बे डीं मीठापुर व्योसें.

पानंध्रॉ जया (भेंण)जे घरें व्योसें. बाबूभाअीके ठीक हो अेतरे फार्मते वापस आयोसें.

सोमवार ५-१०-६४जो सवारो 'खीरसर' (तरा)ते न व्योसें नें 'मकूवारी' (तराअी)ते व्योसें. हिकड़ो माडू निपट नगम थिअीनें तराअीमें व्यो ! वा ! अिनके 'प्रीमीटीव'चों क पोय कपड़ेंके न भिज़ाय खातर अीं कंयं ?

नायनें आयोसें नें परबारो वेलेमलजे घरां नोंतरो मिल्यो. लेखजी फेरकॉपी लिखअीते तेसूंधे अश्वीन नॅरण लाय सड क्यों. प च्यो जे, नोंतरो आय ! त च्यों जे तडें पां वटे प धामूं (नोंतरो) हूंधो, जाय रखजा ! (जाय=जग़ाय, पेटमें जग़ाय रखजा)

वेलेमलजे घरां खाअीनें वरी लिखण विठोसें तेसीं तां खीमचंदजी माता सड क्यों अुते भी थोड़ो खाधो नें पोय आखरमें अश्वीनजे घरें प खाधो !

पोय पछाड़जो अिनीं वटां बाजर गिनीनें सांजीजो पञे वगें ट्रॅकटरसें पानंध्रॉ नें अुतां बसमें सिज़ लथे नाणसर आयोसें. ट्रान्ज़ीस्टर जया (भेंण)जे घरें छडे आयोसें.

८
होड़ा

बसमें मोमन हो. चें जे, मींयें अलीमामधजो जामीन पोंण नखत्राणें व्यो होसें. गाल करे सुणांयं. मूं च्यो, खासो के ! हाजी जूसब हो. तें च्यो त, छाभस हूवे त, तॉ मूंजो नां डिने जे बारें माडूए हाजी वटा मानीं खाधों (होड़ेंवारें) ! प पोय लालजीजे घरें चोख थिअी तडें मूं च्यो, 'ज मूं लिखायो हो त हेतरा डीं छूट फिर्यो न होंयं! नें जडें मूंजे मनसें चॉकस थींधो जे अअीं होड़ा खणायमें भिरल हुवा, त पोय नाणसरवारा आंके छडींधा तॉय आअूं नअीं छडीयां!'

बसमां लोंधे नें केवलरामभाअी मिल्या. च्यों जे, 'व्यास साहेब (कस्टम्स सूप्रीन्टेन्डेन्ट) पुछा क्यों तें.'

९
मोमनजी मलामत

६-१०-६४ मंगलवारजो सवारमें कनोज व्योसें, लेख कंडकटर भेरा हलाया (अुन जमानेंमें 'कच्छमित्र'जी ऑफीस अेस.टी. जे भुज़ टेसन वटे हुअी अेतरे अेस.टी.जा ड्राअीवर कंडकटर मूंजी टपाल पुज़ाय डींधा हुवा)

कनोजवारेंके च्यो जे, 'सुंदरजी मंडळीके चूंथे छडें'नें नें अअीं अञा माठ कया विठा अयॉ से जडें साव बोटी-बोटी अलग थिअी वेंधी तडें 'सा'मूं वटा नअीं पॅ!' नें अिनींके 'आतापी-वातापी' राक्षसेंवारी कथा सुणाअी !

थुड़ीये नाथेजो छोकरो भी कनोज आयो हो नें से (गामजो नां) व्योते. मूं मानीं न खाधी. बिपॉरजो हाजी हसनजे घरें निंधर कअी. भाग़ीयाणींजी धीजो मों डिठो. नां 'जीनत' रख्यों 'नों. खासो नां आय ! फातमाके च्यो जे, 'तॉजे घरें धी अींधी नें तॉके तेंमें तकलीफ थींधी ! से मोमनजी मलामत तॉते पोंधी नें से भी मूंजे करे! (मोमन फातमाबाअीजो वर. मूं सामें सहकारी

मंडळीमें सुन्धरजी नें जमनसा बावेसें भिरीनें–बावेजो मुरीध हो अेतरे–वडी खिटपिट कयं होंय. आऊं जडें जिजो नाराज़ थींयां तडें जॉरातो हूवे तेंसें मुकाबलो करीयां प जुको कमजोर हूवे तेंके अल्लाजे–परमात्माजे हवाले करीयां नें कडेंक हीं श्राप प डेवाजी विञे!)'

१०

कोरीयाणी वारा...

....(कोरीयाणीवारा) सवारो पाज़ (नाणसर–कोटेसर नें कच्छजी मुख्य भूमिजे विचमें जुको 'राध'चोंधे धरीयाजी खाडी आय तेंते हिकड़ो लमूं बॅठो पुल आय तेंके थानीकजी बोलीमें 'पाज़'चेंता)ते मिल्या. मूंके डिसंधे घोड़े तां लथा नें पगे़ं लग्गा ! मूं मनमें च्यो जे, 'ही कॅड़ो माड़ू आय! मोंते खुशामत नें पुठ ते...!' प, खॅर ! ब्राह्मणजो धर्म आय आशीर्वाद डेजो. से मूं आशीर्वाद डिनां ! सांजीजो कनोजमें अिनीं वटां रींङणां अध कीलो चिअीं आनेंजा गिडा नें लुकमानजे घरें रातजो मानीं खाधी. पोय मांमां मामदजे घरें ग़चवार अिब्राहीम वटे होसें.

तें अग़ीयां भाभी आछू (स्व. लुकमानजी विधवा)के आश्वासन डिनूं जे, 'यकीन रखज, तॉते जुको डुख आय से बारें मेंणेंमें लअी वेंधो!' भाभी मूंके लखेजी (अिनजे डेरजी) राव डिनें. मूं च्यो : 'थोड़ी मूंके नीरांत थीये त अुनके (लखेके) चोंधोसें.' मूंजे मनमें अीं आय जे, अी बाअी डुख–सुख डिसी–सअी–सहन करेनें भी अिते थिअी हूए ! विठी हूवे नें जतेंजो चला न करे. लुकमानजी पत्नी ब्यो घर करे अी ग़ाल–अी वीचार ज मूंजे मनके सह्य नांयं ! सीं जी पाथारीते सीयाळ लेटें अी सहन कीं थीये ? (अी बाअी केतराक वॅरें रअी लखेसें पेंणअी.)

११

लेन्ड मॉर्गेज बेंक

सोमवारजी बसमें लेन्ड मॉर्गेज बेंक (पोय अिनजो नां भधलायनें 'जमीन विकास बेंक' रखेमें आयो तेंजी) घडुली शाखाजा सूपरवाअीज़र त्रीवेदी, अिन्स्पॅक्टर (नखत्राणूं) चौधरी 'वा. अुनींसे वाअीयेंजी लोनजें गोंटाळें बाबत ग़ाल्यिूं थिअीयूं. बुधूशेठ भी हुवा. च्यों जे, 'सुन्धरजीके डुकारमें सुगार करे डिनों!' लालजी नें बुधूशेठ रातजो मूं वटे (घरें) आया 'वा.

१२

जिला सहकारी बेन्कजो धीराण

मंगलवारजी बसमें सिन्धीअें (कृषीधामवारें)के चिठई हलाअी जे, मुलअी नअीं. ना.स.नूं मिठूभाअी नें जिला सहकारी बेन्कवारा बसमें व्याते. अुनींसें बेन्कजो धीराण वसूल करे बाबत वीचारणा नें योजना कअी.

मिठुभाअीके वार्षीक सभा (ना.स. सहकारी मंडळी जी) बोलायजो च्यो, त च्यों जे, 'बोलाअीसे!' मूं च्यो 'कडें?' त च्यों, तिन ज डीं ! मरे वारा अअीं क कीं अल! अी कअीयारी व्या नें आऊं गाभेशेठवारे वीठलदास भेरो नाणसर आयोसें. वाटमें सुन्धरजी, केवलराम, हीरागर वगेरे ज्यूं ग़ाल्यिूं होड़ेंजे सम्बन्धमें थिअीयूं.

आऊं (तराते–सरोवरते)नाय लाय व्योसें ते तडें व्यास साहेब (कस्टम्स सुप्री.) मिन्धरमें मिल्या. सांजीजो तॅरे विञेजो वीचार हो प, मॉड़ो थिअी व्यो.

*****

સોંણેં મેં

ઝુડ઼ીયૂં કરે નેં, ભરીયૂં બધે નેં, મૂંજે અંઙણ ઐં મીં વસૉ,
ઐં રાજ઼ા મેઘ અચૉ આંઉં, આંજે ઘરેં મંઙણ ઐં મીં વસૉ.

સાવ વિંઞેતા નખતર કોરા,
જ઼ેઠ આસાડેં વઠા ન ફોરા.
આદ્રા મેં કાયમ વા-જી, અજ઼ લજ઼ રખણ ઐં મીં વસૉ,
ઝુડ઼ીયૂં કરે નેં, ભરીયૂં બધેનેં, મૂંજે અંઙણ ઐં મીં વસો.

વતર કે ખેતર સિકેંતા,
ઑગન પણ જલ કે સિકેંતા
આય જુગ઼ેં જુનૂં નાતો ઘરાસેં, ફિરી સંઘણ ઐં મીં વસૉ,
ઝુડ઼ીયૂં કરે નેં, ભરીયૂં બધેનેં, મૂંજે અંઙણ ઐં મીં વસૉ.

મોર મિઠા મલાર કરીયેંતા,
તાડ઼ા હાંણેં તવાર કરીયેંતા,
જીવ માતરજો જીંયણ-પંધ, પાર પુજ઼ણ ઐં મીં વસૉ,
ઝુડ઼ીયૂં કરેનેં, ભરીયૂં બધેનેં, મૂંજે અંઙણ ઐં મીં વસૉ.

- હરેશ ધરજી 'કસભી'